- 112 -

İHLÂS SÛRESİ

Mushaf'taki sıralamaya göre kitabımızın 112., Nüzûl sıralamasına göre 22., Mufassal sûreler kısmının on beşinci grubunun onuncu sûresi olan İhlâs sûresi Mekke'de nâzil olmuştur. Âyetlerinin sayısı 4'tür.

"Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla"

Hamd yalnız ve yalnız âlemlerin Rabbi olan Allah'a mahsustur. Salât ve selâm Allah'ın Rasûlü'ne, O'nun pâk aile halkına ve ashabına olsun. Rabbimiz bizden kabul buyur. Çünkü sen her şeyi işitensin, her şeyi bilensin.

"Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla"

"1: Ey Muhammed! De ki O Allah bir tektir. 2: Allah her şeyden müstağnî ve her şey kendisine muhtaçtır. O doğurmamış ve doğmamıştır. 4: Hiçbir şey O'na denk değildir."

Halis tevhidin ortaya konduğu Rabbimizin sıfatlarını en güzel anlatan bir sûreyle karşı karşıyayız. Tevhid sûresi, esas, tefrîd, vilâ-yet, necat ve mârifet gibi isimlerinin yanında en yaygın ismi ihlâs sû-residir. Tıpkı Fâtiha sûresi gibi sûre içinde ihlâs kelimesi geçmediği halde muhtevasından ötürü sûreye bu isim verilmiştir. İnşallah bu haf-taki dersimizde bu sûreyi, bu sûrede Rabbimizin sıfatlarını ve bize ulaştırmak istediği mesajlarını tanımaya çalışacağız.

Sûrenin nüzul zamanı konusunda ihtilâf vardır. Kimileri sûre-nin Mekkî olduğunu kimileri de Medineli olduğunu söylerler. Bu ihtilâf bu konudaki iki farklı rivâyetten kaynaklanmaktadır. O rivâyetler şun-lardır: Enes Bin Mâlikin rivâyetinde: Hayber Yahudileri Allah'ın Resû-lüne gelerek:

"Ey Ebul Kasım, Allah melekleri nûrdan, Ademi kokmuş çamurdan, İblisi ateşten, göğü dumandan ve yeryüzünü de su köpüğünden yaratmıştır. Peki Rabbinin ken-di mahiyeti nedir? Neden yaratmıştır? Neden meydana gelmiştir? dediler. Allah'ın Resûlü henüz onlara cevap vermeden Cebrâil gelerek: Ey Muhammed sen onara de ki, buyurarak bu sûreyi inzal buyurmuştur."

İşte bu rivâyete göre sûre Medinelidir.

Bu konuda yine Dahhak, Katade ve Mukatil'den intikal eden bir başka rivâyet de şöyledir:

"Mekke'de Mekkeli müşrikler Rasulullah efendimi- ze gelerek: Ey Muhammed bizi kendisine çağırdığın Rab-binin keyfiyetini bize bir anlat, belki inanırız. Neden yapılmıştır bu senin Rabbin? Taştan mı? Tunçtan mı? Altın-dan mı? Gümüşten mi? Bakırdan, bronzdan mı? Neden yapılmıştır bu senin Rabbin? Ne yiyor ne içiyor? Neyle besleniyor? Kimden veraset almıştır? Varisi kimdir? Nesebi nedir? Yerine kim geçecektir? diye sordular da bu sûre nâzil oldu."

Bu rivâyete göre de sûre Mekkî dir. Mekke'de nâzil olmuştur.

Evet, müşrikler gelmişler Rasulullah'a: Bizi kime kulluğa ça-ğırıyorsun Ey Muhammed? Nedir, kimdir bu senin Rabbin? Altından mı? Gümüşten, bronzdan mı? Nesebi nedir? Kimdir bu Allah? Babası, anası, ceddi kim? Hayrola ey Muhammed, bizi Kâbe'nin içini doldur-duğumuz 360 tane tanrı idare edemedi de sen yeni bir Allah mı bul-dun? 360 putun yapamadığını dir Allah'la mı idare edeceksin? Şimdi bütün bu tanrılarımızı bırakıp senin Allah'ına mı inanacağız? İlâhlarımıza yeni bir İlâh daha mı ilâve edeceğiz? gibi sorular soruyorlardı.

Ama aslına bakılırsa çeşitli zamanlarda Allah'ın Resûlüne bu sualler sorulmuş ve Rasulullah efendimiz de her defasında bu sûreyi okuyarak cevap vermiştir. İşte Resûl-i Ekremin değişik zamanlarda kendisine sorulan sorular karşısında bu sûreyi okumasından ötürü her defasında yeniden nâzil oluyor sanılmıştır. Onun içindir ki kimileri sûrenin Mekke'de kimileri de Medine'de indiği kanaatine varmışlardır. Sûrenin muhtevasına bakılırsa Mekke döneminin başlarında indiği an-laşılacaktır. Çünkü o zamana kadar Allah'ın zâtı ve sıfatları hakkında Kur'an-ı Kerîm'de herhangi bir âyet inmemişti. Resulullah'ın Allah'a dâvetini dinleyenler onun çağırdığı Allah'ın nasıl bir Allah olduğunu merak ediyorlardı. Onun içindir ki sûre Mekke'de İslâm'ın ilk dönemle-rinde nâzil olmuştur diyoruz. Bu sûrenin Mekke'de nâzil olduğunun bir başka delili de kızgın kumların üzerinde vücudu dağlanan Hz. Bilâl'ın: ***"Ehad, Ehad"*** diyerek Allah'ı zikretmesidir. Demek ki daha o dönem-lerde Hz. Bilal efendimizin ve mü'minlerin sûrede geçen Rabbimizin bu isminden haberdar oluşları sûrenin daha önce indiğini göstermek-tedir.

Evet sûre Mekke'de nâzil olmuştur. Galip bir rivâyete göre de sûre iki kere nâzil olmuştur. Sûrenin nüzulü hakkında şu arz ettiğimiz bilgilere bakılırsa Resulullah'ın insanları tevhide dâvet ettiği o dönem-de insanların kafalarında Allah'la alâkalı nasıl bir düşüncenin bulun-duğunu, insanların nelere nasıl inandıklarını anlamak mümkündür. Putperest müşriklerin taptıkları tanrıları ağaçtan, taştan, tunçtan, al-tından ve gümüştendi. Bu İlâhlar şekil, cisim ve sûret sahibiydiler. Bu tanrı ve tanrıçalardan üremeler vardı. Hiçbir tanrı karısız, hiçbir tanrı-ça da kocasız değildi. Nesepleri soyları, sopları vardı. Bunların ye-meye, içmeye ve kullarından beslenmeye ve de yine kullarından ko-runmaya ihtiyaçları vardı. Bu yüzden bunlara tapınanlar tanrılarına yi-yecek, içecek sunmak ve onları korumak zorundaydılar.

Hıristiyanların inançları da bunlarınkinden farklı değildi. Onlar da her ne kadar bir Allah'a inandıklarını iddia etseler de bunların inan-dıkları Allah'ın bir oğlu vardı. Yahudiler de böyleydi. Bir grup Allah'ın Kerîm elçisi Îsâ (a.s) nın, ötekiler de Hz. Üzeyr (a.s) in Allah'ın oğlu olduğunu iddia ediyorlardı. Her iki grup da Allah'ın elçisi olan kullara tapınıyorlardı. Bunların inandıkları İlâhlar da tıpkı müşriklerde olduğu gibi maddî cismanilikten ve insani sıfatlardan uzak değildi. Meselâ yü-rürlerdi, insan şeklinde gelip giderler, yerler içerler ve hattâ kendi kul-larıyla güreş bile yaparlardı. İşte böyle insanların ateşe, putlara, yıl-dızlara, aya, güneşe tapındıkları, çeşitli varlıklar önünde secde ettik-leri bir atmosferde gelen bu sûre bu inanışların tümünü reddederek gerçek Rabbi, gerçek İlâhı ve tevhidi ortaya koyuyordu.

Sûre hem o günkü sapık inanışları reddederken hem de o günden bugüne Allah'la alâkalı tüm sapık iddiaları, Allah'a izafe edilen tün noksan ve beşerî sıfatları, Allah'ın yetkilerini başkalarına veren tüm şirk anlayışlarını, varlıkla

Allah’ın aynı olduğunu iddia eden, vücutta teklik iddiasında bulunan, vahdet-i vücuttan söz eden Taoizm, Budizm, Brahmânizm, Panteizm gibi tüm felsefi akımların sapıklıkla-rını, Allah hakkında parçalanma, tecezzî iddiasında bulunan tüm sah-tekârlıklarını reddetmektedir. Sûrenin âyetlerini tanırken inşallah de-meye çalışacağım.

Sûrenin Allah ve Resûlü katında çok büyük değeri vardır. Sû-renin değerini insanlara idrak ettirebilmek için Allah’ın Resûlü çok uğ-raşmıştır. Çünkü sûrenin bir adına iman sûresidir. Zira kişi bu sûrede anlatıldığı sıfatlarla Allah’a inanmadığı sürece mü’min sayılmayacak-tır. Zira bu sûre mü’minin zihnine iyice yerleşmeli ki Allah hakkındaki tüm sapık inanışlardan temizlenip gerçek tevhidi anlayabilsin. Onun içindir ki Allah’ın Resûlü pek çok hadislerinde sûrenin önemini vurgu-lamıştır.

Buhârî, Müslim ve diğer tüm Kütüb-i Sitte’in rivâyet ettikleri bir hadislerinde Allah’ın Resûlü İhlâs sûresinin Kur’an’ın üçte birine mu-adil olduğunu anlatır:

“İhlas sûresini çokça okuyun, çünkü o sülüsül Kur’an’dır”
(Tecrid-i Sarîh Tercemesi,11,234).

buyurur. Bunu hadis ulemâsı şöyle açıklar: Kur’an’ın tamamı başından sonuna üç temel esas anlatır. Bunlardan birincisi tevhid, ikincisi Risâlet, üçüncüsü de âhirettir. Kur’an baştan sona işte bu üç temel gerçeği anlatır. İşte bu sûre de Kur’an’ın ortaya koyduğu üç temel esastan birisi olan tevhidi anlattığı için bu sûre Kuranın üçte birine muadildir denmiştir diyoruz.

Değilse bunu şöyle anlamak mümkün değildir. Efendim, madem ki İhlas sûresi Kur’an’ın üçte birine denktir. Öyleyse hatim inmek için Kur’an’ın tümünü okumaya gerek yoktur. Üç İhlâs okuduk mu bir ha-tim sevabı alırız diyemeyiz.

Yine Buhârî ve Müslim Ayşe annemizden şunu nakleder: Sa-hâbeden bir zât çıktığı bir seferden dönünceye kadar tüm namaz-larının ilk rekatlarında İhlâs sûresini okudu. Gelip bu durumu Allah’ın Resûlüne haber verdiler. Rasulullah efendimiz o zata niçin böyle yap-tığını sorunca adam: Ey Allah’ın Resûlü, bu sûrede Rahmânın sıfat-ları zikredildiğinden ben bu sûreyi çok seviyorum dedi. Rasulullah e-fendimiz de adama buyurdu ki: Bilesin ki Allah da seni seviyor. (Bu-hârî, Fedâilu'l-Kur'an, 13)

İnşallah sûrenin âyetleri üzerinde kısa bir gezinti yaptıktan sonra tek tek âyetlerini tanımaya geçelim.

Bu sûre İslâm'ın temel ilkesi olan tevhîd inancını özlü bir şe-kilde tasvir eder. Allahu Teâlâ'yı herkesin anlayıp kavrayabileceği sa-de bir anlatımla tanıtır. İlk iki ayet Allahu Teâlâ'nın birliğini, her türlü ihtiyaçtan uzaklığını ve her şeyin ona muhtaç olduğunu; son iki ayet de Cenâb-ı Hakk'ın yüce sıfatlarına aykırı beyanatta bulunan müşrik-lere cevap olarak; Allahu Teâlâ'nın doğurmadığını, doğmadığını ve hiçbir şeyin ona denk olmadığını beyan eder. Bu sûre Hıristiyanlıktaki teslis ve yahudilikteki Üzeyr'in Allah'ın oğlu olduğu inançlarını redde-derek, tevhid inancını tarif ve ispat eder.

Allah'ın birliği tevhîd inancının kendisidir. Varlıklar âleminde onun hakikatinden başka bir hakikat olmadığı gibi, onun varlığından başka gerçek varlık da yoktur. Diğer bütün varlıklar varlıklarını Allah-tan alırlar, hakikatlerini Allah'ın hakikatinden alırlar. Varlıklar âleminde o ilâhi varlıktan başka hakikat yoktur. Bir kalp, bu hakikatin dışındaki bağlantıları ve bu hakikatin dışındaki şeylerin duygusunu ortadan kal-dırırsa, her türlü bağımlılıktan kurtulur, bütün menfi bağlarını koparır ve birçok esaretin aslı olan ihtiraslardan uzaklaşır.

Varlıklar âleminde Allah'ın hakikatinden başka bir şeyi görme-yen bu düşünce zihinlerde ve gönüllerde yer edince ondan kaynakla-nan diğer varlıklarla ilgili birçok gerçekleri de görebilir. Bu mertebe öyle bir mertebedir ki orada kalp gördüğü her şeyde Allah'ın kudretini fark eder. Bunun da ötesinde öyle bir mertebe vardır ki orada kişi kâi-natta Allah'tan başka ezelî hiçbir şey göremez. Çünkü orada Allah'ın hakikatinden başka hiçbir ezelî hakikat görülmez. Bu düşüncenin yer etmesiyle birlikte sebeplerin etkinliği fikri de ortadan kalkar. Her şey, her olay ve her hareket, doğduğu ilk sebebe havale edilir, onun etkisi altında bulunduğu kabul edilir.

İşte Kur'an-ı Kerîm, imana dayalı tev-hîd düşüncesini yerleştirirken buna çok önem verir. Bunun için zâhirî sebepleri bir kenara koyup bütün işleri doğrudan Allah'ın iradesine bağlar. Bu zâhiri sebeplerin hepsini kenara atıp meseleyi yalnız Al-lah'ın iradesine havale etmek kalbe bir huzur verir.

İslâm insanların bu yola gitmelerini ister. Ancak hayatın bütün özelliklerini taşıyarak beşer hayatının bütün zorunluluklarını yerine getirmelerini, Allah'ın yeryüzündeki halifesi oluşlarının bütün gerekle-rini ifâ etmelerini ve bununla beraber Allah Teâlâ'dan başka bir haki-kat bulunmadığını, onun mevcudiyetinden başka ezelî bir mevcudiyet olmadığını, onun faaliyetinden başka bir faaliyet bulunmadığını ve ondan başka gidilecek bir yol olmadığını bilip kavramalarını ister.

Evet sûreyle alâkalı bu kadarlık bir mukaddimeden sonra in-şallah sûrenin âyetlerini tek tek tanımaya çalışalım. Sûrenin ilk âyeti yine gul emriyle başlıyor.

1. “Ey Muhammed! De ki, O Allah bir tektir.”

Önceki sûrelerde de ifade ettiğimiz gibi bu hitap önce kendisine bu konuda sorular sorulan Rasulullah efendimizedir. Çünkü söylesene ey Muhammed, senin bu Rabbin nedir? Nasıldır? Nedendir? Kimdir? Hangi sıfatların sahibidir? Sorusu Rasulullah efendimize soruluyordu. Onun için bu “de ki” emri önce Rasulullah’a, sonra da onun şahsında kıyâmete kadar hepimize ve tüm Müslümanlaradır.

Sana, Rabbini soranlara de ki ey peygamberim, onlara duyurup tebliğ et ki… Öyleyse biz de kendimize, çevremize, ehlimize, çocuklarımıza, akrabalarımıza diyeceğiz, duyuracağız bunu. Duyurmak zorundayız. Yine bu emir, Kur’an’ın Allah’tan olduğunun ifadesidir. Kur’an Allah’tandır, peygamber ancak Allah’tan geleni duyurur.

Ey peygamberim onlara de ki… Peki neyi diyecekmiş Allah’ın Resûlü? Ya da bugün bizler neyi diyecekmişiz kendimize ve çevremize?

O Allah’tır, Ehad’dır. İşte Rasulullah efendimize sorulan suallerin cevabı. O Allah’tır, Ehad’dır. Yani benim Rabbim sizin İlâhlarınıza eklenecek yeni bir İlâh değildir, Allah’tır.

Allah ismi, Allah kelimesi ve mefhumu Araplar için yeni bir kelime, yabancı bir kelime değildi. Yeni duydukları bir şey değildi bu. Araplar eskiden beri kâinatın yaratıcısı olarak Allah’ı tanıyorlar ve inanıyorlardı. Bu ismi Allah’tan başka herhangi bir mâbuda isim olarak da vermiyorlardı.

Daha önce Fil sûresinin tefsirinde görmüştük, Ebrehe Kâbe’yi yıkmak üzere güçlü kuvvetli bir orduyla Mekke’ye geldiği zaman Mekkeliler Kâbe’nin içindeki sayısı 360 olan putlarını terk ederek sadece Allah’a sığınıp ona yalvarmışlardı. Bir tehlike anında kabuk mahiyetinde olan şirkin kaybolup asıl özün, öz cevherin, fıtratın ve tevhidin ortaya çıktığını görüyoruz. Birdenbire tüm tanrılarını, tüm putlarını unutup Allah’a iltica ettiler. Ebrehe’ye karşı da: “Bu Beytin, bu Kâbe’nin bir Rabbi var, O kendi beytini korumasını bilir, bizim yardımımıza ihtiyacı yoktur O’nun” diyerek dağlara çekildiler. Bunlar çok iyi biliyorlardı ki bu nazik noktada kendilerine yardım edecek Allah’tan başka hiçbir varlık yoktu. Kendilerine yardım edecek, kendilerini koruyacak Allah-ın farkındaydılar. Hattâ bütün putperestliklerine rağmen yine de Kâbe’ye Beytullah diyorlardı. Allah’ın evi diyorlardı. Kâbe’nin içindeki putlardan birinin adını vermiyorlar veya putlara izafeten beyt’ül esnam filân demiyorlardı.

Bu adamlar Allah’ı tanıyorlardı. Zaten tarihin her devrinde insanların genelinde Allah inancı hep var olmuştur. Her dönemde madde ötesi, üstün güç

ve kudret sahibi, yaratıcı olan Allah inancının var olduğunu ve insanların bu yaratıcıya iman ettiklerini biliyoruz. Ama aynı zamanda bu insanların genelinde şöyle bir kanaat da söz konusu idi. Allah vardır, yaratıcıdır, tüm kâinatı O yaratmıştır, kendilerini de O yaratmıştır. O yücedir, Âlidir ama bu yüce varlıkla insanların doğrudan doğruya irtibat kurmaları mümkün değildir. Onun içindir ki bu yüce varlıkla insanların irtibatlarını sağlayacak aracılara ihtiyaç vardır. İşte bu durumda bazı aracıların bulunması kaçınılmazdır. Bu aracılar da put ismi verilen bir kısım varlıklarla somutlaşır. İfade ettiğimiz gibi tapınılanlar aslında bu putların kendileri değil, onların temsil ettikleri şeylerdir. Yani bu putların bizzat kendi görüntülerinden ziyâde temsil ettikleri ve ifade ettikleri anlam önemlidir.

Bu itibarla tabiatta hiçbir varlığa sırf kendisi için tapınıldığı gö-rülmemiştir. Ya Allah'a yaklaştırsınlar, ya bunlarla Allah'ın hatırı kaza-nılsın diye, ya da Allah katında bu varlıkların saygınlığı olduğu düşün-cesinden dolayı bunlara tapınılmıştır. Yani hem Allah'a hem de bu varlıklara tapınılmaya çalışılmıştır. Allah reddedilmemiştir ama O'na şirk koşulmuştur.

Zaten tarih boyunca en büyük problem işte burada çıkmıştır. Tarih boyunca en büyük problem sadece Allah'a kulluk etmek, sadece Allah'ı dinlemek ve hayata hakim olarak sadece Allah'ı kabul etmek konusunda çıkmıştır. Değilse Allah'a da ibadet konusunda hiç problem çıkmamıştır. Yani İlâhlardan bir İlâh olarak Allah'a da kulluğu herkes kabul etmiştir. Öteki İlâhlar yanında Allah'a da kulluğa kimse ses çıkarmamıştır. Göklerin ve yerin, göklerdekiler ve yerdekilerin yaratıcısı olarak, dağların ve denizlerin yaratıcısı olarak, rızık verici, öldüren, yaratan, yaşatan bir İlâh olarak herkes O'nu kabul etmiştir. Ama inandığınız bu Allah kendisinden başka İlâh olmayandır, bu Allah hayata karışan ve kendisinden başka hayata karışıcı olmayandır, bu Allah insanların kulluk programlarını belirleyendir ve kendisinden başka kanun koyucu olmayandır, bu Allah boyunlarınızdaki kulluk ipinin ucu elinde olan ve sadece kendisinin çektiği yere gidilmesi gerekendir.

Yani bu Allah kendisinden başka Rabb, Melik, İlâh olmayandır dendiği zaman, işte kavga burada başlamıştır. Göklerin ve yerin yaratıcısı, rızık vericisi olarak kabul ettikleri bu Allah'ı insanlar hayatlarına karışıcı olarak reddetmeye çalışmışlardır. "İlâh olarak Allah'ı kabul edelim ama tek İlâh olarak asla kabul etmeyiz. İlâhlardan birisi olarak O'nu da dinleyelim, İlâhlardan birisi olarak O'na da kulluk yapalım ama tek İlâh olarak sadece O'na kulluğa hayır" diyorlar. "Çünkü bizim hayatımıza karışacak başka İlâhlarımız da var. Hayatımızda sözünü dinleyeceğimiz başka Rablerimiz de var. Bizim Allah'tan başka hukuk tanrılarımız, eğitim, şifa, siyaset tanrılarımız da var. Tamam bu tanrılardan birisi olarak Allah'ı da dinleyelim ama öteki tanrılarımızı da dinlemek zorundayız"

diyorlar. Aslında bu iddiaların altında Allah'tan, Allah'a kulluktan kurtulup kendi keyiflerince bildikleri gibi bir hayat yaşama arzuları yatmaktadır.

Ya da şöyle ifade edelim: Bunlar Allah'a kulluktan kurtulup kendi kendilerine, kendi hevâ ve heveslerine tapınmak istiyorlar. Keyiflerinin istediği gibi sorumsuz ve sınırsızca bir hayat yaşamak istiyorlar.

Kur'an-ı Kerîm'e baktığımız zaman insanların bu şartlarda Allah'ı ve O'na kulluğu kabul ettiklerini, yani Allah'ın varlığını reddetmediklerini görüyoruz.

"Andolsun ki, onlara kendilerini kimin yarattığını sorsan: "Allah" derler. Öyleyken nasıl da aldatılıp döndürülüyorlar?"

(Zuhruf 87)

Başka âyetlerinde de Rabbimiz göklerin ve yerin yaratıcısı olarak Allah'ı kabul ettiklerini anlatır. Bakın burada da kendilerinin yaratıcısı olarak Allah'ı kabul ettiklerini, ama yaratıcı olarak kabul ettikleri bu Allah'ı hayatlarına karışıcı olarak reddettiklerini anlatıyor.

Sorsanız onlara sizi kim yarattı, sizi yoktan kim var etti? diye, diyecekler ki, Allah. Peki o zaman nasıl çevriliyorsunuz? Nereye dönüyorsunuz? Kime kulluk etmeye çalışıyorsunuz? Kimi razı etmeye çalışıyorsunuz? Kimin ekmeğini yiyip kimin kılıcını sallamaya çalışıyorsunuz? Varlığınızı kime borçlusunuz? O varlığınızı, hayatınızı kimlere adıyorsunuz? Kime muhtaçsınız, kime teşekkür ediyorsunuz? Ey kâfirler, ey müşrikler, ey yaratıcı olarak Allah'ı kabul edip de yasa belirleyici olarak başkalarını kabul eden beyinsizler, sizin her şeyiniz yanlış, her şeyiniz yamuktur. Siz yaratıcı olarak vicdanlarınızda kabul ettiğiniz Allah'ı hayatınıza karıştırmamakla, yaratmayla en ufak bir ilgisi olmayan, sizin hayatınızda en ufak bir faydası olmayan kendiniz gibi acizleri Rabb ve İlâh kabul ederek sapıklığın âlâsını yaşıyorsunuz da farkında değilsiniz, diyor Rabbimiz.

Bu sûrenin indiği dönemde Mekkeli müşrikler Allah'ı tanıyor-lardı. Göklerin ve yerin, göktekilerin ve yerdekilerin tümünün yaratıcısı olarak Allah'ı biliyorlar, tanıyorlardı. Ama bu Allah yere ve yerdekilere karışmayan bir Allah'tı. Tıpkı Aristo'nun ve şu anda tüm demokratik ülke insanlarının dedikleri gibi dünya işlerine karışmayan bir Allah. Sadece yaratan, yarattıklarının hayatına karışmayan, yarattıklarını kendi haline bırakan, nasıl isterseniz öylece yaşayın, canınız nasıl isterse, keyfinize nasıl gelirse öylece bir hayat yaşayın. Benden bu kadar. Benden yaratması, gerisini siz bilirsiniz diyen bir Allah. Yarattığı kullarından hiçbir sorumluluk istemeyen bir Allah. Onların hayatlarını düzenlenmek üzere peygamber ve vahiy göndermeyen, hayat programı göndermeyen bir Allah…

Kullarının hayatına karışmayan, kullarının nasıl bir hayat yaşayacaklarını bilmeyen bir Allah. Hukuku bilmeyen, onu yerdeki hukuk tanrılarına bırakan, eğitimden anlamayan, onu eğitim tanrılarına havale eden, insanların kılık-kıyafetlerine, yemelerine, içmelerine, kazanmalarına harcamalarına, birbirleriyle olan münâsebetlerine, evlen-melerine, boşanmalarına, sosyal ve siyasal yapılanmalarına karışmayan bir Allah. Göklerin, yerin sahibi, göktekilerin ve yerdekilerin mâliki, aya, güneşe egemen, dağlara taşlara söz geçiren, kendileri de da-hil tüm varlıkların yaratıcısı, mâliki, hakimi, müdebbiri, koruyucusu, doyurucusu ama onların hayatlarına karışmayan bir Allah. O gökleriyle ve diğer varlıklarıyla ilgilensin, zaten bu kadar büyük işlerinin yanında bizimle ilgilenecek vakti yoktur diyerek kendi pis hayatlarına Allah'ı karıştırmak istemiyorlardı. Kendi hayatlarını keyiflerine göre, nefislerine, şehvetlerine ve şehvetlerinin arkasına diktikleri putlarına, şehvetlerine geçit verebilecek tâğutlarına göre ayarlıyorlardı. Bunun mantığını da şöyle ortaya koyuyorlardı:

"Allah'ı bırakıp da onun berisinde veliler edinenler: "Bunlar bizi Allah'a yaklaştırsınlar diye kulluk ediyoruz" derler...."
(Zümer 3)

"Evet biz aslında bu putlara onları İlâh kabul ettiğimiz için tapınmıyoruz. Bunlar bizi Allah'a yaklaştırsınlar diye ibadet ediyoruz" diyerek putları arada vasıta kabul ediyorlardı. "Bunlarsız Allah'a yaklaşmamız ve O'nun rızasını kazanmamız mümkün değildir" diyorlardı.

Bugün de öyle diyor müşrikler. "Efendim tamam Allah büyüktür, Allah yücedir. Ama Allah hayata karışmamalıdır. Din mukaddes bir kurumdur ama dini siyasete alet etmemek lâzımdır. Dini hayata karıştırmamak lâzımdır. Din bir vicdan işidir. Dinin hayatta etkinliği ol-mamalıdır. İşlerimizi dine dayandıramayız. Bizler kendi hayatımızı kendimiz belirlemeliyiz. Yasalarımızı kendimiz yapmalıyız. Veya işte bugün bizim hayatımızı belirleyecek uzmanlarımız, büyüklerimiz düşünürlerimiz, siyasîlerimiz vardır. Yani tüm bu konularda Allah'ın ortakları vardır.

Evet bütün bunlar Allah'ın yarattığı varlıklardır ama işte bu konuda bize yetkiler vermiş, kendisinin işleri çok yoğun olduğundan dolayı bizim işlerimizi, ekonomik, beşerî, sosyal işlerimizi bize bırakmıştır. İşte biz de bu işlerimizi kendi tanrılarımıza döndüreceğiz diyerek Allahu Teâlâ'ya ortaklar bulmaya çalışıyorlar.

Allah korusun da gerek günümüz müşriklerinin bu sapık iddiaları, gerekse o günkü müşriklerin putları aracı olarak kabul etmeleri, bunlarsız Allah'a yaklaşamayız, bunlarsız Allah'ın rızasını kazanmamız mümkün değildir

iddiaları, Allah'a akıl vermedir, Allah'a yol göstermedir. Ya Rabbi biz böyle münasip gördük, böyle uygun bulduk, sen bunu böyle kabul et demektir ve Allah'a en büyük iftiradır bu.

Öyleyse bugün bizler de hem Allah'a inandığımızı iddia edip hem de hayatımızın bazı bölümlerinde Allah'tan başka Rabler, Allah'tan başka efendiler bulup, onları dinler, onları hayatımızda söz sahibi kabul edersek biz de aynı duruma düşmüş oluruz. O halde biz Allah inancımızı ve Allah'a kulluğumuzu ancak Allah'ın belirlediği biçimde icra etmek zorundayız. Allah kitabında kendini bize nasıl tanıtmışsa, kendisine nasıl inanmamızı, nasıl kulluk yapmamızı istemişse o şekilde inanmak ve kulluk yapmak zorundayız. Kendiliğimizden buna ilâveler ya da çıkarmalar yapar, kendi anlayışımıza göre bir kulluk anlayışı geliştirirsek bu bâtıldır.

Meselâ Allah'a sormadan kendiliğimizden üzerimize bir elbise giyer ve işte bu senin razı olacağın bir elbisedir ya Rabbi, dersek, ya da işte biz bunu münasip gördük, sen de bundan razı ol. Ya da bizim beğenip razı olduğumuzdan sen de razı olmak zorundasın dersek Allah korusun bu Allah'a akıl vermektir ve bâtıldır.

Veya kendiliğimizden bir hukuk, bir eğitim sistemi, bir kazanma, harcama modeli, bir miras hukuku belirler ve, "ya Rabbi biz bunu münasip gördük, sen de münasip görmek zorundasın" dersek bu Allah'a en büyük iftiradır.

"Ya Rabbi bizim ev, ticaret, meslek anlayışımız, mala bakışımız, tahsil anlayışımız budur. Biz düşündük, taşındık böyle münasip gördük, sen de bunu böylece kabul et! Zaten başka çaren yok, bizim keyfimize göre kabul etmek de zorundasın" demek hâşâ küfürdür, şirktir ve bidattir. Allah'a akıl vermektir, Allah'a yol göstermektir. Öyle değil mi? Madem ki iş böyle olacaktı, madem ki bizim münasip gördü-ğümüzü Allah da münasip görecekti, madem ki Allah bizim keyfimize tabi olacaktı da öyleyse niye geldi peygamber? Niçin geldi Kur'an? Ne gerek vardı bunlara? Şimdi düşünelim, peygamberin ve Kur'an'ın bizim hayatımızda fonksiyonu nedir? Çoğumuz Kitap ve Sünneti rehber değil merkep kabul ediyoruz. Zira gideceğimiz yere bizi rehber de götürür, merkep de götürür. Ama birisine teslim olunur öyle götürür, öbürü teslim alınır öyle götürür. Rehbere teslim olunur istediği gibi bizi hedefe götürür, merkep de götürür ama o teslim alınır, kendi istediği gibi, kendi istediği yere değil de bizim istediğimiz gibi ve bizim istediğimiz yere götürür. Arada fark vardır.

Eğer biz Kur'an ve Sünnete teslim olduysak, onları merkep değil de rehber kabul ettiysek, o zaman niye onlara göre değil de kendimize göre bir kulluk ihdas edip, sonra da biz böylece münasip gördük, sen de bunu böylece kabul et diyoruz?

Kureyş öyle diyordu. Biz bu putlara bizi Allah'a yaklaştırsınlar diye tapmıyoruz. Halbuki Allah kendilerinden böyle bir kulluk türü istememiştir. Allah onlara böyle bir şey dememiştir. Kendi kafalarından uydurdukları bir kulluk türüydü bu. Bakıyoruz bugün de aynı şeyler yapılıyor. Meselâ bir adam Allah'ın kendisine tahsis buyurduğu malı Allah'ın istediği tarzda infak etmekle mükelleftir. Yani kişinin malla münâsebetini Allah ayarlamalıdır. Ama kişi bunun dışında malla münasebetini Allah'a sormayarak, kendisi ayarlamaya kalkar, mal sahibi oluşunu Allah'a yaklaşma vesilesi kabul ederse, onu putlaştırmış demektir. "Malı, mülkü çok olan kişi Allah'a daha yakın olan kişidir" diyen kişi malı putlaştırmış demektir.

Bir adam düşünün ki mal peşinde koşuyor. Gecesini, gündüzünü, bugününü, yarınını tüm zaman ve mesaisini para kazanmaya harcıyor. Parayı o kadar kıbleleştirmiş ki, ne ilim öğrenmeye, ne Kur'-an'ı, Sünneti tanımaya ve ne de çevresine duyurmaya zamanı kalmıştır. Hanımını, çoluk çocuğunu eğitme, Allah'ın dinini tebliğ etme adına bir derdi ve zamanı kalmamış. Tüm hayatını, tüm zamanını, hep para kazanmanın peşine takmış. Böyle bir koşturmanın içindeyken kendisine: "Yahu niye bu kadar?" dendiği zaman da: "İyi ama daha çok para kazandığım zaman, daha çok belâm olduğu zaman Allah katında bu benin derecemi artırmıyor mu? Daha çok zekât verecek konuma geldiğim zaman bu beni Allah'a yaklaştırmıyor mu?" diyorsa, bilelim ki bu adam malı putlaştırmış demektir. Tıpkı müşriklerin Allah'a yaklaşma adına kendi kafalarından putları hedefledikleri, Allah'ın rızasını kazanma adına putları öne sürdükleri gibi. Bu putlar vasıtasıyla biz Allah'a yaklaşacağız. Bunların hatırını kazandığımız zaman bunlar bizi Allah'a yaklaştırmaktadırlar dedikleri gibi.

Halbuki kendisine yaklaşılması adına o putları onlara Allah tayin etmemişti. Halbuki kendisine yaklaşılabilmesi için mal sahibi olmayı da Allah dememiştir. Kitabının hiçbir yerinde malı, mülkü çok olanlar benim katımda daha üstündürler. Mal, mülk sahipleri Bana daha çok yakındırlar diye bir tek âyet, bir tek işaret yoktur. Aksine malın, mülkün çokluğu sebebiyle sapan insanların sapışına dikkat çeken âyetler pek çoktur. Halbuki mal olmadan da Allah'a yaklaşılabilir. Para olmadan da Allah'ın rızası kazanılabilir. Meselâ ilimle, sabırla, tekbirle, tahmidle, emr-i bi'l maruf ve nehy-i ani'l münkerle de Allah'ın rızası kazanılabilir. Hayatımızı illa da para kazanmaya göre ayarlayacağız, sonra da Allah'a akıl vermeye kalkacağız. Bak ben böyle diyorum, sen de bundan razı ol diyeceğiz olmaz öyle şey.

Allah korusun da bugün müslümanlar sanki Allah'ın ne dediğinden, ne istediğinden habersiz bir hayat programı yaşamaktadırlar. Rabbimizin kitabında bize tarif ettiği kulluğu diskalifiye edercesine kâra, kazanma, daha fazla büyüme, daha fazla şişme esasına dayalı bir hayat programı gerçekleştirmenin

hesabı içine düşmektedirler. Gerçekten hangi vahiy biriminin, hangi âyet grubunun, hangi peygamber modelinin Müslümanlara bu hayat felsefesini empoze ettiğini anlamak mümkün değildir. Bakıyoruz bugün hemen hemen Müslümanların hepsi, hacısı, hocası da dahil olmak üzere geceli gündüzlü daha fazla kazanmak, daha fazla büyümek, daha büyük ekonomik güce erişmenin hesabı içinde çırpınmaktadırlar.

İşin garibi ve anlaşılmaz yönü de müslümanlar bunu din adına yaptıklarını söyleyebilmektedirler. "Efendim müslüman zengin olmalıdır. Bugün bizlerin zengin olma hedefimiz, büyüme isteğimiz, daha fazla ekonomik güce ulaşma programımız daha iyi, daha faziletli müslüman olmak içindir. Daha müslümanca bir hayata ulaşmak içindir. Zenginleşirsek daha iyi müslüman olacağımıza inancımızdan ötürü, Allah'a daha çok yaklaşacağımıza inancımızdan ötürü bunu yapıyoruz" diyerek Allah'a akıl vermeye, Allah'a yol göstermeye, Rasulul-lah'ı şartlandırmaya çalışıyorlar. Ya Rabbi biz bunu münasip gördük, iyi bir Müslümanlık için herhalde sen de bundan başka bir şey demezsin! Ya Rasulallah herhalde sen de bizim keyfimize uygun olarak sözlerini bir daha gözden geçirmek zorundasın, demeye çalışıyorlar.

Halbuki Allah indirdiği âyetlerin hiçbirinde, kitabının hiçbir yerinde ve Rasulullah efendimiz de hayatının hiçbir döneminde: "Ey müslümanlar! Aman ha! Ne yapın, yapın daha fazla zengin olmaya çalışın! Bütün gücünüzü, bütün kafanızı, bütün kalbinizi, bütün imkânlarınızı, bütün mesainizi, bütün zamanlarınızı mal mülk toplamaya harcayın! Ne yapıp, yapıp kendinizi zekât verecek bir konuma getirin! Fark etmez, ben zaten lüks olsun diye indirdim onu. Kitabımı tanımasanız da olur! Lâf olsun diye gönderdim Peygamberi. Bırakın onunla diyalog kurmasanız da olur. Siz bırakın bunları da aman para kazanmaya bakın! Zira zenginler benim katımda daha üstündür!" diye bir âyet indirmedi Allah. Ben bugüne kadar Kur'an'ın hiçbir yerinde böyle bir âyet görmedim. Rasulullah efendimizin sözlerinin hiçbirisinde böyle bir emir duymadım. Yok ki böyle bir emir müslümanlar kendilerine böyle bir yol, böyle bir hayat programı, böyle bir hedef çizsinler.

İşin bir başka garip yönü de bugün müslümanlar Allah için kazanıyoruz dedikleri halde kazandıklarını Allah için değil de hep kendileri için harcıyorlar. Atlarını, arabalarını daha lüks hale getirmek, ev eşyalarını, kılık-kıyafetlerini değiştirmek, yeme-içmelerini farklılaştırmak, sofralarını zenginleştirmek için harcıyorlar.

Tıpkı Mekkeli müşriklerin putları Allah'ın önüne dikip biz bunlarla sana yaklaşacağız dedikleri gibi bugün müslümanlar da malı putlaştırarak onunla Allah'a yaklaşacaklarını iddia ediyorlar. Adam makamı da öyle görüyor şimdi. Makamı da putlaştırıp onun vasıtasıyla da Allah'a yaklaşabileceğini iddia

ediyor. Oturuyor bir makama halbuki o makam bir müslümanın oturmaması gereken bir makamdır ve ya-pıştığı o makamdan ayrılmamak için elinden ne geliyorsa yapıyor ve sonunda diyor ki, “efendim ben burada bulunmasam Müslümanlara kim hizmet edecek? Bak gelip gidenler oluyor ve ben onlara yardımcı oluyorum” diyor. “Bu makama biz oturmayalım da şunlar şunlar mı otursun?” diyor. Sanki imtihanın şeklini kendisi ayarlıyor ve arkasından da Allah’a akıl vermeye kalkıyor. “Ben parayla, koltukla, makamla senin rızanı kazanacağım” diyor. Ne hakla diyorsun bunu? Yoksa öyle bir şey, yani böyle bir kulluk istemiyorsa Allah, böyle bir şeyi niye O’na onaylattırıp hedef gösterip akıl verme küstahlığında bulunuyoruz? Allah’a yalan iftirada bulunandan daha zalim kim vardır, diyor Rabbimiz.

Kimileri de kadını putlaştırarak onunla Allah’a yaklaşma zemini aramaktadır. Adam diyor ki, “ben güzel bir kadınla evlenmek zorundayım.” Neden? Çünkü başka kadınlarda gözüm olmayacak, günah işlemeyeceğim ve böylece Allah katındaki değerim artacak diyorsa, bu adam da kadının güzelliğini putlaştırmış demektir. Zira biz hadisten öğreniyoruz ki, kadın dış güzelliğiyle değil, imanı ve dini sebebiyle güzeldir. Dinî yönüyle, ahlâkî güzelliğiyle bizim dinimizi koruyacaktır.

Allah’ı böyle kendi olduğundan farklı tanıyan, Allah’a Allah’ın istediği biçimde değil de kendi hevâ ve heveslerine göre kulluk yapmak isteyen bizim şu andaki hayatımıza benzer bir hayatın içinde bocalayan Mekke müşriklerinin bozuk düzen inanç manzumelerini düzeltme adına bu sûre geliyordu. Yaratıcı olarak Allah’ı kabul eden, göklerde egemen olarak Allah’ı kabul eden, göklerde ve yerde söz sahibi, güç kuvvet sahibi olarak Allah’ı kabul eden ama hayatlarına karışıcı olarak, vahiy gönderici olarak, hayat programı belirleyici olarak, peygamber gönderici ve kendilerinden kulluklar isteyici olarak Allah’ı reddeden, sadece İlâhlardan bir İlâh olarak O’nu dinleyebileceklerini, ama tek İlâh olarak sadece O’na kulluğa yanaşmayan Mekkelilere bu âyetiyle Rabbimiz peygamberine ve peygamber yolunun yolcularına diyor ki:

°f«&Ï! yÅV7! «x; ²u5

Onlara de ki ey peygamberim, sizler de böyle düşünen müşriklere deyin ki ey peygamberimin yolunun yolcuları: O Allah’tır, tektir. O Allah tektir. Bir değil, tek. “Ehad” kelimesi Arapça’da Kur’an’ın inzalinden sonra hiçbir zaman bir şahıs ya da başka bir şeye sıfat olarak verilmemiştir. Sadece Cenab-ı Hakk’ın zâtı için kullanılmıştır. Babasız, evlâtsız, nesepsiz, bölünmez, parçalanmaz, karşı gelinmez, mağlup edilmez bir tektir. Yani ey müşrikler sizin İlâhlarınıza eklenecek, sizin tanrılarınızın içine katılacak bir İlâh değildir O. O sizin şu yapay tanrılarınız gibi sonradan yaratılmış değildir. Görevi birilerinden devralmış değildir. O, ezeli ve ebedîdir. O’ndan önce ve sonra hiç kimse yoktur. Göklerde ve yerde O’nun benzeri ve misli olmadığı için O tektir. Sizin

İlâhlarınız gibi O cisimle, zamanla ve mekânla da mukayyet değildir. O'nda çokluk, O'nda parçalanma da mümkün değildir. O'nun yemeye içmeye, kulları tarafından doyurulmaya ve korunmaya ihtiyacı yoktur. Yani O bir değil tektir. Varlıklardan biri değil tanrılardan herhangi biri değil tektir.

Peki acaba Allah'ın tekliğini nasıl anlayacağız? Allah Ehaddır, tektir. O'nun Ehadiyetini bize tecelli eden tüm isimlerinde tüm sıfatlarında ve tüm fiillerinde görmekle mükellefiz. Değilse şirkin başı ortaya çıkmış olur Allah korusun. Tevhid Allah'ın tüm tecelliyatında tek kabul edilmesidir. O halde ihlâsta önce Allah'ın tekliği anlatılır.

Allah Ehad'dır, tektir. Allah'la ilgili düşünebileceğimiz, Allah'ın bize bildirdiği her konuda Allah tektir.

Meselâ sevgiye lâyık tek varlık Allah'tır. Sevilmeye lâyık tek Allah'tır. Korkuda tek, Allah'tır. Korkulmaya lâyık tek varlık Allah'tır. Söz sahibi olmada tek, Allah'tır. Hayatımızda sözü dinlenecek, çektiği yere gidilecek tek varlık Allah'tır. Sözü dinlenmeye, çektiği yere gitmeye lâyık tek varlık Allah'tır.

Rubûbiyet de tek, kanun vazetmede, kulluk programı, hayat programı belirlemede tek varlık Allah'tır. Allah'tan başka Rabb yoktur. Allah'tan başka yasa koymaya, hayat programı belirlemeye yetkili varlık yoktur. Bu konuda Allah tek kabul edilmelidir. Değilse Allah korusun yeryüzünde O'ndan başka kanun yapıcılar, yasa belirleyiciler kabul edildi mi, şirk başlamış demektir

Ulûhiyette tek, güçte, kuvvette tek, otorite ve egemenlikte tek, yaratmada tek, ilimde tek, hikmette tek, tüm sıfatlarında, tüm fiillerinde tektir Allah. Bu tekliğin dışında bir düşünce ve inanış Allah korusun bizi Allah'tan uzaklaştırıp şirke götürür. Bizi Allah'tan koparıp başka Rablere, başka İlâhlara, başka tanrılara ve efendilere götürür.

Esasen Allah, esmâsıyla bilinir. Rabbimiz kitabında kendisini bize hangi isimleri, hangi sıfatlarıyla bildirmişse, biz O'nu, o isimleri ve sıfatlarıyla bilir, tanır ve öylece inanırız. Rabbimizin kendisine izafe buyurduğu isimlerinden, sıfatlarından ne kadarını biliyorsak Rabbimizi o kadar biliyor ve tanıyoruz demektir. Rabbimizin isim ve sıfatlarından ne kadarına muttali olabilmişsek, O'na imanımız da ancak o kadardır. Allah zâtına izafe buyurduğu ve bize tanıttığı tüm bu esmâsıyla tektir. Bu esmâsı konusunda tekliğinin dışında bir düşünce bizi O'ndan uzaklaştırır. Meselâ Allah kendisini bize Rezzak olarak tanıtmıştır. İşte bu konuda, rezzakiyet konusunda O tektir. Ondan başkalarını Rezzak makamında görmek, rızkı ondan başkalarına izafe edip onlardan rızık beklemek bizi şirke götürür. Çünkü Rabbimizin Ehadiyyeti, Rezzak oluşunda tecelli eder.

Yine Rabbimizin Rahmâniyetinin tecellisini Ehad olarak anlı-yoruz. Yani Allah Ehad değil de iki tane olsaydı, bu âlemde rahmet yerine gazap olacaktı ve bunlardan birisi mahvolacaktı. Eğer Rez-zakiyette tek olmasaydı, o zaman başka rızık vericiler aramaya mecbur olurduk ki onlara da kulluk borcumuz olurdu. Onlara da minnet borcumuz olurdu.

Öyleyse unutmayalım ki Allah'ın tekliği sadece zâtına vücut sıfatına raci değildir. Eğer Allah'ı sadece zâtında tek kabul eder ama esmâsında ve sıfatlarında O'nu tek kabul etmez, O'nun sıfatlarına sa-hip başka varlıklar kabul edersek o zaman âtıl, tembel, işi bitmiş, mahlukâtıyla alâkasız bir Allah karşımıza çıkar ki bu muhaldir.

Meselâ Rubûbiyette Allah'ı tek kabul etmeyip, rubûbiyeti konusunda sadece Allah'a güvenmeyip yerde Allah'ın bu eksiğini tamamlamak üzere bir kısım kanun koyucular, program yapıcılar arayan, bir kısım program yapıcıların varlığına da inanan ve bunların kanunlarını da kanun bilen bir insan, Allah'ın bu konudaki tekliğini reddettiği için şirke düşmüş demektir. Veya meselâ Allah'ı tek Rezzak kabul etmeyip rızık konusunda Allah'a tümüyle güvenmeyip, Allah berisinde Rezzak makamında gördüğü ikinci, üçüncü derecedeki Rezzaklarının korkusundan ötürü Allah'ın kendisinden istediği bir kısım kulluk görevlerini yapmaktan çekinen kişinin hayatında şirkin ucu görünmüş demektir.

Veya ilimde Allah'ı tek kabul etmeyen, gaybın ve şehadetin bilgisi konusunda Allah'a tam olarak güvenmeyip yerde onun eksikliğini tamamlamak üzere bir takım gayb biliciler aramaya kalkışan bir adam da şirke düşmüş demektir.

Veya meselâ şifa konusunda Allah'a güvenmeyip, Allah'ı tek Şâfi bilmeyip yerde bir kısım şifa dağıtıcılar arayan ve kabullenen kişi de müşriktir.

Öldürmede, diriltmede, ruh vermede Allah'ı tek kabul etmeyen, veya Allah'ı Azîz bilmeyip, izzeti Allah'ta değil de malda, mülkte, makamda, mansıpta arayan bir kimse Allah'a ait olan sıfatları, isimleri başkalarına yüklemeye çalıştığı için şirke düşer.

Yine mağfirette, afta, tevbede Allah'ın tekliğini reddeden, Allah'ı ikinci plana atarak bir kısım aracılara sığınmaya çalışan birinin veya kendi kendisini kontrol etmede, murakabe etmede Allah'ı ikinci plana atarak bir kısım aracıları etkin ve yetkin bilen birisinin hayatında şirkin varlığı açığa çıkmış demektir.

İşte Allah'ın tekliğini böyle anlayacağız. Zâtında nasıl tekse, yaratıcılığı konusunda da tektir. Yaratıcılığı konusunda nasıl tekse, kanun koyuculuğu

konusunda da tektir. Kullarına egemenliği konusunda da tektir. Kullarını idare konusunda da tektir. Hüküm koyucu olarak tek, kitap gönderici olarak tek, peygamber gönderici olarak tek, insan hayatına karışıcı olarak tek hayatta söz sahibi olarak tek, kulluğa lâyık olucu olarak tek, velî olarak tek… Hâsılı O'nunla alâkalı düşünebileceğimiz her konuda tektir Allah.

2. ***"Allah her şeyden müstağnî ve her şey O'na muhtaçtır."***

İşte bu tecelliyatıyla Ehad olan, tek olan Allah bu Ehadiyyeti gereği Samed'dir de aynı zamanda. Samed, başkasına muhtaç olmayan, kendi kendine var olup varlığını kendi kendine sürdüren varlık demektir. Samed, kendisine sığınılan, kendisinden istenilen, kendisine başvurulan varlık demektir. Kendisinde eksik, gedik, kusur ayıp ol-mayan demektir. Fâni olmayan, bâki olan demektir. Ululuk kendisin-de son bulan, her şeyin kendisine dayandığı tüm varlıkların maksudu ve mercii olan varlık demektir.

Samed, dilediğine hükmeden, dilediğini yapan varlık demektir. İşte Müslümanların yakından tanıdığı, sürekli namazlarında okuduğu ama tabi manasını anlamadan okuduğu bir sûrenin ikinci âyeti. Dinin özünün, dinin üçte birinin sunulduğu bir sûrenin ikinci âyetinde gündeme getirilen bir Allah sıfatı, bir Allah ismi. Allah'ın yaratıklarından hiç birisinde bulunmayan yine bir teklik özelliği.

Ama maalesef biz Rabbimizi sıfatlarıyla tanıyamıyoruz. Sıfatlarıyla insanları tanıdığımız kadar sıfatlarıyla Rabbimizi tanımıyoruz. Sıfatları ve isimleriyle Allah tanınmayınca da pek çoğumuz çoğu kere birilerini Allah makamına oturtma, birilerine Allah sıfatlarını yükleme şirkinden kurtulamıyoruz. Elbette sıfatlarıyla Allah tanınmayınca, ya da sıfatları konusunda Allah'ın tekliği bilinmeyince birileri Allah makamına oturtulacak, birileri Allah gibi görülecek, birilerine Allah sıfatları verilmeye devam edilecektir.

Sıfatlarıyla insanları tanıyoruz. Meselâ doktor desek hemen kafanızda insan sağlığıyla ilgilenen bir insan canlanır değil mi? Doktor bir sıfattır. Veya meselâ baytar desek hemen hayvan sağlığıyla ilgilenen birisini anlarsınız. Mühendis, yüzbaşı, marangoz desek ne kastedildiğini hemen anlarsınız. Bunlar insan sıfatıdır. Peki Samed denince ne anlıyorsunuz? Samed deyince ne canlanıyor kafanızda? İnsan sıfatları konusunda bilgi sahibi olan bizler, üstelik namazlarımızda sürekli okuduğumuz bu âyette gündeme getirilen Rabbimizin bu ismi hakkında ne biliyoruz? Samed deyince ne canlanıyor kafamızda? Ya da bugüne kadar Samed konusunda ne anlattık çocuklarımıza? Belki çevremizdekiler, çocuklarımız bugüne kadar lisân-ı halleriyle yüzlerce kere bize bunu sordular da, bilmediğimiz için onlara bir şey diyemedik bu konuda.

Rabbimiz bir Hadis-i kutside kendisini bize şöyle tanıtır:

"Ben Allah'ım, ben Samedim, ben doğmadım, doğurmadım ve hiçbir şey de bana denk ve benzer olmadı."

Samed; efendi manasına da gelir. O öyle bir efendidir ki kendisinin üstünde başka bir efendi olmayandır. Kendisine kölelik yapılmaya lâyık olan ve kendisinden başkası buna lâyık olmayan bir efendi. Kendisine kulluk yapılmaya lâyık ve kendisinden başka kulluğa lâyık olmayan bir efendi. Demek ki biz bunu derken, Allah'ım, Sen efendisin, bizler kulların, kölelerin olarak sadece seni efendi biliriz, sadece Sana kulluk ederiz, sadece Seni dinleriz, boyunlarımızdaki kulluk ipinin ucunu sadece Senin eline verir, sadece Senin çektiğin yere gider, iradelerimizi Sadece sana teslim eder, tüm hayatımız konusunda sadece Senin programını uygular ve asla Senden başkasına kulluk etmeyiz diyerek O'na kulluğumuzu, köleliğimizi beyan ediyoruz. O'ndan başka Rabb, O'ndan başka İlâh, O'ndan başka efendi kabul etmediğimizi, O'ndan başkalarının önünde eğilmediğimizi, eğilmeyeceğimizi ortaya koyuyoruz.

O Allah öyle bir Sameddir ki, muhtaç olanlar yalnız O'na muhtaçtır. Göklerde ve yerde ne varsa hepsi gerek varlıkları, var edilmeleri konusunda, gerekse varlıklarını sürdürebilmeleri konusunda sadece O'na muhtaçtır. Öyleyse Samed, insanların problemlerini halletmeleri konusunda kendisine başvurdukları varlık demektir. Bu da sığınmak, ya da istemek, dua etmek şeklinde tezahür eder. Öyleyse Samed, kendisine sığınılan varlık demektir. Kendisine sığınanların tümünü koruyan demektir. Kendisinden talep edilen, istenen ve isteyenlerin isteklerinin tümünü yerine getirme gücüne sahip olan varlık demektir. Kur'an bunu muhtelif yerlerde ve şekillerde anlatır. İnsanlar ne kadar da küfre ve şirke düşecek bir noktaya gelseler de, ne kadar da dinlerini, imanlarını yitirse de yine de çaresiz kalıp başları dara düşünce hep O'na sığınır ve O'ndan isterler isteyeceklerini. Bu konuda Kur'-an'da pek çok âyet var.

Allah Samed'dir, herkesin ve her şeyin kendisine muhtaç olduğu, ama kendisi hiç kimseye muhtaç olmayan varlıktır. Samed, kendisine danışılmadan karara varılamayan efendi demektir. Kendisinden izin alınmadan bir adım bile atılmayan efendi. Peki hayatınız konusunda, hayat programınız konusunda sizin efendiniz kim? Siz kime danışıyorsunuz? Yapacaklarınızı, yaptıklarınızı kime soruyorsunuz? Kime baş vuruyorsunuz? Çocuklarımı nerede okutayım? Hanımımı nasıl giydireyim? Hangi mesleği seçeyim? Nerelerden kazanıp nelerde harcayayım? Sofram nasıl olsun? Ev tefrişim nasıl olsun? Misafirlerime neleri ikram edeyim? Şunlar şunlar benim için ihtiyaç mıdır değil midir? Nasıl bir hukuktan yana olayım? Mirasımı nasıl paylaşayım? Siyasal yapılanmamız

nasıl olsun? Kimlere soruyorsunuz bütün bunları? Kimlerden onay alıyorsunuz? Yani sizin Samed'iniz kim hayatınızda? Danışma merciiniz kim?

Eğer tüm hayat problemlerimizde, tüm hayat programlarımızda sadece Allah'a soruyor, sadece Allah'ın kitabına ve O'nun Resûlünün Sünnetine müracaat ediyor, yapacağımız ve yapmayacağımız bir şey konusunda, pozitif ve negatif bir tavır belirleme konusunda önce Allah ve Resûlüne danışıyor, yani Allah'ın Kitabına ve Resûlünün Sünnetine müracaat ediyor ve öylece yaşıyorsak, biz gerçek müslü-manız, değilse Allah korusun bizim hayatımız şirkle özdeş bir hayattır. Buna göre bir daha düşünelim. Her gün namazlarımızda okuduğumuz bu sûrenin bu ayetiyle kendimizi bir daha yargılayalım. Acaba gerçekten biz Rabbimizi Samed bilebiliyor ve hayatımızı O'na soruyor muyuz? Yoksa kendi keyfimiz istikâmetinde, kendi hevâ ve heveslerimiz istikâmetinde bir hayat mı yaşıyoruz? Veya yoksa Allah dûnunda, Allah berisinde kendimize, kendimiz gibilerden Samed'ler bulup onlara mı danışmaya, onlardan mı izin almaya, onlar kaynaklı mı yaşamaya çalışıyoruz?

Hz Ali efendimize göre Samed, aldığı kararları asla gözden geçirilemeyen efendi demektir. Öyle bir efendi ki, kimse O'nun kararlarını gözden geçiremez. Kimse O'nun kararlarını yargılayamaz, kimse O'nun kararlarını sorgulayamaz, kimse O'nun hükümlerini gözden geçiremez. Göklerde ve yerde O'nun yasalarına itiraz edecek yoktur. Hiç kimse O'nun sistemine itiraz edemez. Hiç kimse O'nun sistemini kaldırıp onun yerine bir başka sistem ikâme edemez. Eğer bizler şu anda Allah'a böyle inanıyorsak müslümanız. Değilse eğer O'nun kararlarını, O'nun yasalarını, O'nun hayat programını yargılar bir tavır sergiliyorsak, o zaman hiç şüpheniz olmasın ki Allah korusun biz müşrikiz demektir, bu durumdan kendimizi kurtarmak zorundayız.

3. "O doğurmamış ve doğmamıştır."

Allah doğmamış, doğurmamıştır. Bununla sebeb-i nüzule cevap verilmiştir. Müşriklerin "Ey Muhammed, kim bu Allah? Nesebi nedir? Babası, anası, kimdir?" şeklindeki sorularına cevap sadedinde buyuruyor ki Rabbimiz, Allah sizin yapay tanrılarınıza ve tanrıçalarınıza benzemez, O doğurmamıştır, doğmamıştır.

Aslında bugüne kadar hiçbir küfür müntesibinden Allah'ın doğ-ması, yahut doğurması konusunda bir itiraz vaki olmamıştır. Tamam, Allah'ın oğlu var, kızı var denmiştir. Allah oğullar edinmiştir, kızlar edinmiştir denmiştir ama, tarihin hiçbir döneminde Allah doğdu, doğurdu, Allah bir oğul doğurdu, bir kız dünyaya getirdi şeklinde bir iddia hiçbir zaman söz konusu olmamıştır. Hele hele Allah'ın babası, anası vardır diye bir iddia hiç yok. Öyleyse acaba bu Allah doğmamıştır, do-ğurmamıştır ifadesini nasıl anlayacağız?

Bir kere ehl-i kitap, Yahudi ve Hıristiyanlar Allah çocuk doğurdu dememişlerdir, ama oğullar edindi demişlerdir. Ama Kur'an'ın beyanına bakıyoruz ki bu iddia onları kâfir ve müşrik yapmıştır. Zira bu iddia Allah'a karşı en büyük bir iftiradır. Göklerdekiler ve yerdekilerin tamamı zaten Allah'ın kulu iken bunlardan birilerini evlât edinmeye ihtiyacı olmadığı halde Allah hakkında böyle bir şeyi iddia, insanı müşrik yapar. Eğer erkek ve dişi iki İlâh varsa, bunlardan bir çocuğun meydana gelebilmesi için aralarında cinsel bir birleşmenin vukuu gerekir ki, bu hâşâ Allah'ı maddeleştirir. İşte İhlâs sûresinin bu âyetiyle ehl-i kitabın bu yanılgısına cevap verilmiştir. Nasıl diyebilirler bunu Allah'a? Halbuki göklerdekiler ve yerdekilerin hepsi O'nundur. Hepsi O'nun kuludur, hepsi O'na boyun büküp itaat etmektedir.

Oğullar O'nundur, babalar O'nundur, analar O'nundur, kızlar O'nundur, gökler O'nundur, yerler O'nundur, denizler O'nundur, yıldızlar O'nundur her şey O'nundur. Her şey Allah'ın kuludur. Tüm varlıklar O'nun iken, tüm yaratıklar O'nun kulu iken bunlardan birini veya birkaçını kendisine oğul edinmesine ne gerek var?

İşte böyle bildiğimiz, tanıdığımız bir Allah'ın yeryüzünde oğlu yoktur, hanımı yoktur. Yeryüzünde temsilcileri yoktur. Yeryüzünde yetkilileri yoktur. Yardımcıları yoktur. Kimseye egemenlik haklarını devretmemiştir. Hiç kimseye böyle bir yetki vermemiştir. Buna da ihtiyacı yoktur. Yani bu kâinatı, bu mülkünü idare edip yönetmesi konusunda aciz kaldı da, güçsüz ve çaresiz kaldı da birilerinden yardım istememiştir. Birilerine yetkilerinden bazılarını devretmemiştir. Kimseye egemenlik yetkisini devretmemiştir. Ben yaratıcı olayım, sen de Benim yaratıklarıma kanun yapıcı ol dememiştir kimseye. "Ey kullarım, sizin yaratılışınız konusunda Ben yetkiliyim, Ben egemenim, ama hayatınızın düzenlenmesi konusunda, hukukunuz, kılık-kıyafetiniz, sosyal ve siyasal yasalarınız konusunda filanlara da yetki verdim. Bu konularda onlar da egemendirler. Onlara da itaat etmek, onları da dinlemek zorundasınız" dememiştir.

Kimileri Allah'ın oğlu, kızı var derken, kimileri de Allah'ın yeryüzünde egemenlik haklarını devrettiği, kendilerine bazı alanlarda yetki verdiği varlıklar vardır. Tamam hayatımızın bazı alanlarında Allah'ı dinlemeliyiz, ama hayatımızın öteki bölümlerinde söz sahibi başkaları da vardır, onları da dinlemek zorundayız. İçimizde Allah yetkilerine sahip olanlar vardır. İçimizde egemenler vardır. İçimizde dokunulmazlar var, siyasiler var, azizler var, imtiyazlılar var, para babaları var, onlara ayrıca hak tanımak zorundayız. İçimizde güçlüler var, ege-menlik sahipleri var, onlara mallarımızdan belli bir hisse ayırmak zorundayız. İçimizde etkili, yetkili kimseler var, bizler zaman

zaman onlara da dua yapmak zorundayız. Dualarımıza onları da karıştırmak zorundayız. Onlara da sığınmak, onlardan da yardım istemek zorundayız. Çünkü onlara da yetkiler verilmiştir. Onlar da Allah yetkilerine sahiptirler demeye, Allah'a ortaklar, yetkililer bulmaya çalışıyorlar. Ya-ni daha bir açık ifadeyle Allah'a yetki sınırlaması getirmeye çalışıyorlar. Allah'ın yetkilerinin bir kısmını yerdekilere dağıtarak onları Allah haklarına ortak yapmaya çalışıyorlar ki, bu şirktir Allah korusun.

Yani sanki Allah'a: "Ya Rabbi bizim böyle pis işlerimiz var! Bizim kirli işlerimiz var! Hukuk, kılık-kıyafet, ekonomik ilişkiler, eğitim, sosyal ve siyasal yapılanmalar konusunda bizim ne yapacağımız, nasıl dalavereler çevireceğimiz hiç belli olmaz. İyisi mi ya Rabbi, gel sen bizim bu işlerimize karışma. Gel sen bizim hayatımıza karışma. Ya Rabbi sen yücesin! Seni böyle pis işlere karıştırmak istemiyoruz! Sen göklerinle ilgilen! Diğer varlıklarınla ilgilen! Veya yerinde dur! Bizim işimize karışma! Bırak bizi kendi halimize de, ne halimiz varsa görelim!" diyerek Allah'a şirk koşmaya çalışıyorlar.

Bugün de öyle diyor müşrikler. "Efendim tamam Allah büyüktür. Allah yücedir. Din mukaddes bir kurumdur, ama dini siyasete alet etmemek lâzımdır. Dini hayata karıştırmamak lâzımdır. Din bir vicdan işidir. Dinin hayatta etkinliği olmamalıdır. İşlerimizi dine dayandıramayız. Bizler kendi hayatımızı kendimiz belirlemeliyiz. Yasalarımızı kendimiz yapmalıyız. Veya işte bugün bizim hayatımızı belirleyecek uzmanlarımız, büyüklerimiz, düşünürlerimiz, siyasîlerimiz, siyasal ve ekonomik tanrılarımız vardır. Yani tüm bu konularda Allah'ın ortakları vardır. Evet bütün bunlar Allah'ın yarattığı varlıklardır amma, işte bu konuda bize yetkiler vermiş, kendisinin işleri çok yoğun olduğundan dolayı bizim işlerimizi, siyasal, ekonomik, beşerî, sosyal işlerimizi bize bırakmıştır. İşte biz de bu işlerimizi kendi tanrılarımıza döndüreceğiz" diyerek Allah-u Teâlâ'ya ortaklar bulmaya çalışıyorlar.

"Bizim kendi kendimize kulluğu yasallaştırdığımız demokrasi isminde bir hayat tarzımız var. Biz nasıl yaşayacağımızı Allah'tan daha iyi biliriz. Biz hukuku, eğitimi O'ndan daha iyi biliriz. Bizim içimizde hayatı Allah'tan daha iyi bilen tanrılarımız var. Hayatımızda söz sahibi kabul ettiğimiz, arzularına itaat ettiğimiz, yasalarını uyguladığımız bir kısım İlâhlarımız var. Bizim hukuk, sağlık, şifa tanrılarımız, siyaset, sanat tanrılarımız var. Bizler onları da dinlemek zorundayız. Onların hatırını da kazanmak, onların emir ve arzularını da yerine getirmek zorundayız. Hayatımızda onları da etkili ve yetkili kabul etmek zorundayız" diyorlar. Halbuki Allah diyor ki, hayır hayır, Ben kimseyi vekil edinmedim, kimseye yetkilerimi devretmedim. Allah berisinde yeryüzünde yetkili varlıklar yoktur.

"Hükmünde, mülkünde ortağa da ihtiyacı yoktur O'nun."

(Kehf: 26)

Yine Allah doğmamıştır, doğurmamıştır ifadesiyle şu gerçek ortaya konuluyor ki, evveli ve âhiri yoktur O'nun. Ya da Allah ne var olurken, ne de var ederken kimseye muhtaç değildir. Allah'ın var oluşu konusunda etkili birileri yoktur. Allah'ın varlığını zorunlu kılan birileri olmadığı gibi, birilerini de zarûrî olarak doğurmamıştır.

Yine bu âyetle Rabbimiz ateistlerin iddia ettikleri gibi kendisinin doğma olmadığını anlatıyor.

Bir de Allah doğmamıştır doğurmamıştır ifadesiyle Allah'ın varlıklarla birleşme teorisi veya vahdet-i vücutçuluk adıyla bilinen varlıkların Allah'la birleşme teorisi reddedilmektedir. Varlıkların Allah'tan kopma, Allah'tan parçalanarak meydana gelme anlayışını reddetmek üzere gelmiş bir ifadedir. Rabbimiz bu âyetiyle bu sapık anlayışları da reddediyor. Çünkü bu düşünce, varlıkların Allah'tan kopma düşüncesi, insanları, bu varlıkları Allah yerine koyma, Allah'tan bir parça farz etme ve onları Allah sever gibi sevme küfrüne götürmüştür. Zaten Hz. Îsâ'ya yok Allah'tı, yok Allah'ın oğluydu denmesi Mısır'dan, Roma'-dan, Hind'den, Yunan'dan gelen bu varlıkların Allah'la birleşme, yani vahdet-i vücut teorisinin bir tesiridir.

Bir dönem batıda ve dünyanın değişik yerlerinde Allah hakkında böyle sapık bir düşünce geliştirilmiş, böyle bir şirk mantığı yaygınlaştırılmıştır. Varlıkla Allah'ın aynı olduğunu iddia ettiler. Taoizm'in, Budizm'in, Brahmânizm'in temelini teşkil eden, oradan da Hıristiyanlığa Allah'ın oğlu vardır şeklinde intikal eden ve daha sonra da Müslümanların arasına vahdet-i vücutçuluk anlayışıyla sirâyet eden felsefi bir akımdır bu.

Felsefenin aslı şudur: Allah varlıklarla aynıdır. Allah varlıklardan ayrı değildir. Allah kâinatta vücut bulmak istedi ve bunun için âlemi yaratarak onunla vücut buldu. Varlık, Allah demektir. Varlık, Allah'ın vücududur. Binaenaleyh Allah'tan başka vücut ve varlık yoktur. Tüm varlıklar Allah'ın vücududur. Ben, sen, o yok, biz vardır diyerek en sonunda insanı ve varlığı tanrılaştırmışlardır. Eşyayı ve insanı tanrıdan bir parça yapmışlardır. Yaratıcıyla yaratılmışların aynı olduğunu iddia etmişlerdir. Elbette eğer bu varlıklar tanrının vücuduysa, onlardan bir parça olan insan da tanrı olmalıydı. Elbette eğer tüm bu varlıklar Allah'tan koparak parçalanarak meydana gelmişlerse, insan da O'ndan bir parça olduğuna göre insan da bir tanrıydı. Onun içindir ki Hallâc-ı Mansur "ben Allah'ım" diyordu. Onun içindir ki bir başka filozof, "ben kendi kendimi tesbih ederim çünkü şu cübbemin altında Allah var" diyordu.

İşte Rabbimiz kâfirlerin ortaya atıp sonra da zavallı Müslümanların sahiplenmeye çalıştıkları bu küfür, bu şirk anlayışlarını reddetmek üzere İhlâs sûresinin bu âyetinde buyurdu ki:

Hayır hayır, O Allah doğmamış ve doğurmamıştır. Allah bir şey doğurmamıştır. Allah'tan bir şeyler çıkmamıştır. Varlıklar Allah'tan koparak meydana gelmemiştir. İnsan Allah'tan bir parça değildir. Vücutta vahdet yoktur. Varlıkların vücuduyla Allah'ın vücudu aynı değildir. Allah tüm varlıklardan ayrıdır. Varlıklar Allah'tan koparak, parçalanarak meydana gelmemişlerdir. Allah "ol" demiş ve tüm varlıklar oluvermiştir. Tüm varlıklar Allah tarafından yaratılmışlardır. Yaratıcı ayrı, yaratılmışlar ayrıdır. Yaratıcıyla yaratıklarını karıştırmak bâtıldır. Hadisle muhdesi bir kabul etmek bâtıldır. Ezelî ve ebedî olan Allah ile sonlu ve ölümlü olan varlıklar asla denk değildir. Allah yaratıklarından hiçbirisine benzemeyen bir tektir.

Vahid değil, Ehad'dır Allah. O varlıklardan biri değil varlıkların hiç birisine benzemeyen bir tektir. Yani Allah'ın varlığı, Allah'ın tekliği sayısal veya matematiksel bir teklik değil veya kemiyet tekliği değil, keyfiyet tekliğidir. Bir başka varlık O'nun varlığına sebep olmadığı gibi, hiçbir varlık da O'nun kendisine mahsus tekliğinden çıkmamıştır. Çünkü Allah asla tecezzi, yani parçalanma kabul etmez. Parçalanan varlık asla İlâh olamaz. Öyleyse varlıklar zillullah, yani Allah'ın görüntüsü ve gölgesi değildir. Tüm varlıklar Allah'ın "kün" emriyle yaratılmışlardır.

4. "Hiç bir şey O'na denk değildir."

İhlâs sûresinin son âyetinde Rabbimiz kendisini bize anlatırken buyurur ki, "hiçbir şey O'na denk değildir. Yaratıklarından hiçbir şey O'nun dengi değildir."

Küfüv, Arapça'da eşitlik, denklik demektir. Evlenecek kadın ve erkeğin denkliğinden söz eder Allah'ın Resûlü. Kâinatta hiçbir şey, hiçbir varlık Allah'ın benzeri, dengi, misli, menendi değildir.

Hiçbir şeyi, hiçbir varlığı Allah'a denk, Allah'a benzer düşünmeyeceğiz. Allah'ı tüm varlıklarından ayrı düşüneceğiz. Her şey O'n-dan kaynaklansa da, her şeyi O yaratmış olsa da, Allah'la alâkalı düşüneceğimiz her konu ancak Kur'an'ın biz bildirdiği şekilde olmalıdır. Çünkü Allah'la alâkalı başka hiçbir kaynaktan bilgilenme imkânımız yoktur. Bu konuda tek kaynak Kitap ve Sünnettir. Çünkü bilelim ki Allah gaybın ve imanın konusudur. Allah, laboratuarın konusu değildir. Allah bilinmez, sadece iman edilir. Değilse

bugünkü modernist kâfirlerin yaptıkları gibi Allah'ı laboratuarda incelemeye kalkıştınız mı, şirkin berzahına düşmüş olursunuz.

Öyleyse Allah kendisini nasıl tanıtmışsa, hangi sıfatların sahibi olarak haber vermişse O'na öylece inanmak zorundayız. Meselâ Rabbimiz buyurmuştur ki, Allah görür. Biz inanıyoruz ki Allah görür. Peki nasıl görür? Görmek için bizim gibi göze, kana, kaslara, damarlara ihtiyacı var mıdır? Hayır, Allah'ça görür. İnsanın milyar misli görür denemez. Çünkü o zaman milyar insan bir araya geldi mi Allah'a gör-me konusunda denk olma sonucu çıkar ki bu bâtıldır. Allah işitir mi? Evet Allah işitir. Peki işitmesi için bizim gibi kulağa, kulak zarına, ses ihtizazlarına ihtiyacı var mı? Hayır, O Allah'ça işitir. Milyar insan misli işitir demek milyar insanı Allah'a denk tutmadır ve bâtıldır. Allah, Allah'ça konuşur, Allah'ça vahiy gönderir diyeceğiz çünkü Allah'la ilgili bilgiler imanın konusudur. Bilginin değil.

Ne zâtında, ne sıfatlarında, ne esmâsında ne de fiillerinde Allah'a benzer, O'na denk hiçbir varlık yoktur. Geçmişte olmadığı gibi, gelecekte de olmayacaktır. Çünkü sonradan olacaklar hadis ve yaratılmış olacağından, O'na denk olmaları mümkün değildir. Şûrâ sûresinde de Rabbimiz şöyle buyurur:

"O'nun benzeri hiçbir şey yoktur. O, işitendir, görendir."
(Şûrâ 11)

Allah'ın benzeri hiçbir şey yoktur. Allah'ın zâtında, sıfatlarında ve fiillerinde benzeri yoktur. Zâtı , sıfatları ve fiilleri konusunda hiçbir şey Allah gibi değildir. Âyet-i kerîmedeki misl kelimesinden anlıyoruz ki, Allah'ın değil aynısını düşünmek, benzeri bile yoktur olacaktır mana. Zâtı konusunda bu böyle olduğu gibi, sıfatları konusunda da böyledir. O'nun sıfatlarına sahip hiç kimse yoktur. Fiilleri konusunda da O'na benzer olamaz. Yani O'nun yaptıklarını yapacak yoktur. O'na ait olan isimleri, O'na ait olan sıfat ve fiilleri O'ndan başkalarına yüklemek kesinlikle şirktir.

Rabbim bizleri tüm şirk anlayışlarından korusun. Bu sûre de burada sona erdi. Rabbim gereği gibi inanıp amel eden kullarından eylesin. Velhamdü lillahi Rabbi'l âlamîn.